

Eşe Yönelik Şiddet Mağdurlarının Adli Süreçlerde Değerlendirilmesi

Esra Nihan BRIDGE¹¹

ÖZET

Son yıllarda eşe yönelik şiddet olayları sadece psikolojinin değil hukukun çalışmalarını da yakından ilgilendirmektedir. Şiddet olayları adli mercilere yansıdığına, mağdurda fiziksel yara izleri mevcut ise bu somut bulgular adli mercideki kişilere olayı anlamlandırmada ve karar vermede kolaylık sağlamaktadır. Ancak şiddetin psikolojik/ duygusal olduğu ve/veya şiddeti ispat edecek somut bulguların olmadığı hallerde, olayın kovuşturma süreci daha zorlu hale gelmektedir. Duygusal istismarın ispatı için şiddet gördüğünü ifade eden mağdurun sözel anlatımı çok önemli olsa da, adalet sistemi çalışanları çoğu zaman mağdurun eksik ya da içerik olarak yetersiz beyanları ile karşılaşmaktadır. Adalet çalışanları uzun süre şiddete maruz kaldığını ifade eden mağdurlarla karşılaştıklarında, mağdurun daha öncesinde niçin şikayetçi olmadığını ya da neden boşanmadığını anlamakta güçlük çekmektedir. Bu noktada, eşi tarafından şiddet gören mağdurları şikayetçi olmaktan ve boşanmaktan alıkoyan sebepleri araştırmak ve duygusal istismara uğradığını ifade eden mağdurun ifadelerinin geçerliliğini değerlendirmek yerinde olacaktır. Kriter bazlı ifade analizi tekniği; ifadelerin güvenilirliğini incelemekte olup, hakim ve savcılara da mağdurların adli süreçte değerlendirilmesi konusunda farklı bir bakış açısı sunacaktır. Bu çalışma aynı zamanda eşe yönelik şiddetin doğasını ve mağdur psikolojisini aydınlatıcı bir rehber olarak literatüre katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eş şiddeti, psikolojik şiddet, mağdurlar, kriter bazlı ifade analizi, sözel beyan.

¹¹ Uzman Psikolog, Türkiye Adalet Akademisi, E-mail:esranihanbridge@gmail.com, ORCID ID:0000-0001-5600-3129

Assesment of Victims of Intimate Partner Violence in Judicial Systems

ABSTARCT

In recent years, partner violence is closely related not only to psychology but also to the law studies. When violence cases are filed to the judicial authorities, if the physical scars related to violence exists, these concrete findings can be a facilitator for the judicial authorities to comprehend the incident and make decisions. However, if violence is psychological/emotional and/ or there is no concrete evidence to prove it, the prosecution of the incident becomes more challenging. Although verbal statement of the victim, who has been subjected to violence, is crucial for the evidence of emotional abuse, justice system are often encountered to incomplete or inadequate statements of the victim. When justice system employees face with victims who stated that they had been subjected to violence for a long time, they particularly can find it difficult to understand the reason why victim did not report beforehand or did not divorce. At this point, it would be beneficial to investigate the reasons which prevented victims of violence from reporting crime and divorcing, and also valuable to assess the validity of the statements of emotional abuse victims. Criteria-based content analysis technique has examined the reliability of the statements; and this technique will provide judges and prosecutors different perspective on the assessment of victims in the judicial process. This study will also contribute to the literature as an enlightening guide to understand the characteristics of partner violence and psychology of victims.

Keywords: Partner violence, psychological violence, victims, criteria-based content analysis, verbal statement.

GİRİŞ

Eşe yönelik şiddet; flört edilen kişi, eş, kız veya erkek arkadaş ya da eski eş tarafından fiziksel, psikolojik, cinsel ya da duygusal istismara maruz kalma şeklinde tanımlanmaktadır (akt. Alan Dikmen, Özyayın ve Yılmaz, 2018). İlişkilerde istismar kavramı tarafların birinin diğerine doğrudan veya dolaylı olarak uyguladığı, fiziksel, ahlaki veya manevi değerlerine zarar veren tutum ve davranışlar olarak ifade edilmektedir (akt. Öngün ve Ünsal, 2018).

Yapılan çalışmalar yakın ilişkilerde fiziksel ve psikolojik saldırganlığa başvurma oranlarını ortalama olarak %30 ile %40 (Straus, 2004; Toplu ve Hatipoğlu-Sümer, 2011) ve %70 ile %80 (Leisring, 2013; Toplu ve Hatipoğlu-Sümer, 2011) arasında değiştiğini göstermektedir. Eşe yönelik şiddet konusunda her iki tarafın da mağdur olabileceği bir gerçek olsa da bu makale özellikle kadına yönelik şiddete odaklanmaktadır. Araştırmacılar evliliklerdeki şiddetin herhangi bir ırk, etnik köken veya sosyo-ekonomik düzeyle ilgisi olmadığını vurgulamıştır (Faizi, 2001). Ülkemizde eşe uygulanan şiddet ile diğer kültürlerdeki eşe yönelik şiddet arasında benzerlikler olsa da, eşe yönelik şiddet kavramını dini ve kültürel değerleri dikkate almadan yalnız başına açıklamak yeterli olmayacaktır. Bu makale herhangi bir grubu temel almamış olsa da makale içinde ataerkil bir sistemi benimsemiş geleneksel ailelere gönderme yapılmaktadır. Mevcut literatür evliliklerde fiziksel, cinsel, duygusal şiddet veya ekonomik istismar olabileceğini göstermiştir (Faizi, 2001; Isgandarova, 2018). Kadınlar yaşamlarının herhangi bir döneminde %12'si cinsel, %44'ü duygusal ve %30'u ekonomik şiddete uğradıklarını bildirmişlerdir (Başkale ve Sözer, 2015).

Birçok ataerkil sistemi benimsemiş geleneksel ailede genellikle erkeğin aile içindeki gücü paylaşmak yerine, gücü tek başına elinde tuttuğu, evde kontrol sahibi olduğu, karar verme yetkisini koruduğu gözlemlenmektedir (Ayyub, 2000). Ayrıca, bu aile sistemindeki birçok geleneksel kadın, kocalarının sorumluluğunun aileye öncülük etmekte olduğunu onaylayabilir ve kocalarının evi yönetmesine, onun kurallarına uymaya daha istekli olabilirler (Abugideiri, 2010). Bu durum aynı zamanda, ataerkil sistemdeki geleneksel kadınların harekete geçmeden önce eşlerine sormak istemesine, onlardan izin/onay alması, kocalarının onayının olmadığı durumlarda ise yapmayı arzu ettikleri bir şeyden vazgeçmeleri anlamına gelmektedir.

Güney Asya Müslüman aileleriyle yapılan çalışmaya göre eşlerinden şiddet yaşadıklarını belirten davaların çoğunun güç paylaşımı ve kontrol sebebiyle meydana geldiği belirtilmektedir (Ayyub, 2000). Hamile kadınlara yönelik şiddetin araştırıldığı çalışmada, hamile kadınlara karşı şiddette bebeğin cinsiyetinin kritik bir rol oynadığını ortaya koymuştur (Isgandarova, 2017). Araştırmaya katılan bazı anneler, eşlerinden karınlarındaki çocuğun cinsiyetinin kız olduğunu öğrenmeleri sebebiyle duygusal ve fiziksel şiddet gördüklerini belirtmiş olup bir erkek çocuğa sahip olmadığı için boşanmayla tehdit edilme, hakarete uğrama gibi duygusal yollarla da istismar edildiklerini belirtmiştir. Ayrıca ekonomik sorunları olan ailelerde kadınlar genellikle hamile kalmalarının daha fazla finansal soruna yol açacağı gerekçesiyle suçlandıklarını da belirtmiştir (Isgandarova, 2017). Literatürde ayrıca eşler arasında göç sırasında da yoğun çatışmaların ortaya çıktığı, yeni toplumlardaki farklılıklara uyum sağlama sürecinde, eşler arasındaki tartışmalarda şiddetin derecesinin arttığı vurgulanmıştır (Al-Krenawi ve Graham, 2005). Kadınların eş şiddetine karşı savunmasız olmalarının nedeni bazı araştırmalarda erken yaşta evlilik olarak ifade edilmiştir (Isgandarova, 2017). Ayrıca aile içi şiddete katkıda bulunan yoksulluk, alkol ve madde kullanımı gibi risk faktörleri ya da aldatma/ başka bir kadının varlığının da olabileceği gibi faktörler de literatürde yer almaktadır (Ayyub, 2000; Isgandarova, 2018).

1. ŞİDDETE MARUZ KALAN MAĞDURLARI ADLİ MERCİLERE BİLDİRMEYEN ALIKOYAN SEBEPLER

Öncelikle her ne kadar hukuki yollarla boşanmak mümkün olsa da, geleneksel yapıdaki toplumun boşanmayı tasvip etmediği göz önünde bulundurulmalıdır (Daneshpour, 1998). Geleneksel yapıdaki birçok kadın evlilik problemleriyle ilgili yanlış inançlar taşıyabilirler (Abugideiri, 2010). Bazı kadınlar evlilikteki başarısızlıklardan sorumlu olduklarına inanabilir ve bu nedenle evlilik çatışmaları yaşadıklarında utanç duyabilirler (Abugideiri, 2010). Aynı zamanda, birçok kadın boşanmayı başarısızlık olarak değerlendirebilir ve ebeveynlerinin evine geri dönmeyi utanç verici bulabilirler. Bunlara ek olarak, eşiyile olan problemleri hakkında aileden veya aile dışındaki kişilerle konuşmak ta birçok çiftin zorlandıkları bir konudur. Birçok araştırmacı aile büyüklerinin çocuklarının boşanması

üzerindeki önemli bir etkisi olduğunu vurgulamıştır (Al-Krenawi ve Graham, 2005). Ciddi evlilik sorunları yaşayan birçok geleneksel kadın evliliği iyi idare edemediği için eleştirilebilirler ve eşinden boşanıp ebeveynlerinin evine geri dönmekte tereddüt edebilir (Bridge ve Duman, 2019).

Aile büyükleri boşanmak isteyen kızlarını suçlayarak mevcut sorunu daha da kötüleştirebilir, kızlarının boşanmasına itiraz edebilir, onu evli kalmaya ve de sabırlı olmaya zorlayabilir. Bu nedenle aile büyüklerinin boşanmaya nasıl tepki verdiği de geleneksel kadınların boşanma kararı alımında çok etkilidir. Ayrıca çiftin çocuk sahibi olmaları durumunda boşanma kadınlar için daha endişe verici olabilir. Eşler arasında, çocuğun velayeti kaynaklı çatışmalar ortaya çıkabilir hatta boşanmış ailelerin çocuklarının da toplumda dışlanacağı endişesine neden olabilir (Abugideiri, 2010). Sonuç olarak, birçok kadın aileyi bir arada tutmak için, olası sorunlardan kaçınmak için evli kalmayı arzu edebilir.

Müslüman kadınlar arasında destek aramamanın ve maruz kaldıkları şiddeti adli mercilere bildirmemenin oldukça yaygın olduğu iddia edilmektedir (Isgandarova, 2017). Bunun altında yatan sebep olarak iyi bir eş olmak ve güçlükler sırasında sabırlı olmak ile ilgili dini inançlarının Müslüman kadınların şiddeti kabul etmelerine yönelik davranışlarını etkilediği öne sürülmüştür. Burada Müslüman kadınlar şiddete karşı diğer gruplara göre daha dayanıklı olmadığını da vurgulamak gerekmektedir (Abugideiri, 2010). Bu görüşe göre, aslında aileyi bir arada tutma istekleri nedeniyle birçok kadın kendilerini feda etmekte ve şiddete karşı sabır göstermektedir.

Kadını şikayet etmekten alıkoyan bir diğer sebep ise, kendisinin istismara uğramayı hak ettiğini düşünmesi ile ilgili olabilir. Ayrıca itaatsizlik, sadakatsizlik veya hakaret etme gibi davranışlar söz konusu olduğunda bazı geleneksel ailelerin kadına yönelik şiddeti kabul edebileceğini öne sürülmektedir (Abugideiri, 2010). Daha önce de belirtildiği gibi, kocasının onayını almadan hareket etme ya da eşine karşı gelme gibi itaatsizlik durumlarında kadının gördüğü şiddet geleneksel toplum tarafından onaylanabilir ve hatta birçok kadın evlilikte sadakatsizlik yaşamaları halinde şiddet görmeye sessiz kalabilir. Ayrıca, bu tür durumlarda toplum dahi erkeklerin eşlerini öldürmeye varan seviyelere erişen bir şiddeti kabul edici olabilir (Abugideiri, 2010).

Geleneksel kadınları yardım aramaktan alıkoyan bir diğer önemli sebep evlilik çatışmaları için başkalarından destek istemeyi utanç verici bulmaları olabilir (Daneshpour, 1998). Bu kadınlar ayrıca evliliğiyle ilgili özel sorunları hakkında konuşurlarsa, adli mercilerin onları küçümseyeceğini, toplumun onları dışlayabileceğine inanabilir. Evliliklerinin detaylarını paylaşmanın eşlerine saygı duymamak olarak yorumlanacağıyla ilgili kaygılı olabilirler (Abugideiri, 2010).

Göç eden çiftlerdeki şiddeti araştıran bir çalışmada şiddete maruz kalan kadınların ilişkiye devam etmelerinin temel nedenlerini finansal sebepler, sosyal destek eksikliği, korku, kültürel ve dini inançlar ve / veya göçmenlikle ilgili sorunlar olarak açıklanmıştır (Ammar ve diğerleri, 2014). Uzun süreli istismarın var olduğu bir ilişkinin devam ediş nedenlerini araştıran çalışmada, en yaygın nedenler ekonomik bağımlılık, aileyi parçalamama isteği, şiddetin sona ereceği inancı ve / veya sosyal baskı olarak belirtilmiştir (Faizi, 2011).

2. ŞİDDETE MARUZ KALMIŞ MAĞDURLARDAKİ DUYGUSAL BULGULAR

Çocukluk çağında şiddete tanık olmuş olan kişilerin ileriki ilişkilerinde şiddeti kabul etme düzeylerini yükselttiği ortaya konmuştur (Türk ve Tekin, 2018). İstismarcı ilişkilerde olan birçok kadının psikoterapi seansları sırasında ebeveynlerinin ilişki tarzına benzer bir ilişki içinde olduğunu anladıklarını öne sürmüştür (Abugideiri, 2010). Bu bulgu ebeveynlerinin ilişkilerinde şiddete tanık olması kadınların istismara tolerans göstermelerine ve istismar edici bir ilişki bırakmakta isteksiz olmalarına sebep olduğunu desteklemektedir.

Uzun süre şiddete maruz kalmış kişilerin yaşadığı travmatik deneyimler, bu kişilerin bunu anlamlandırmasını da güçleştirmektedir (Herman, 1992). Bir diğer çalışmada romantik ilişkilerinde orta düzeyde istismar edici davranışlara maruz kalan katılımcıların %51,28'inin yapılan araştırma aracılığıyla farkındalık kazandıklarını ifade edilmiştir (Duman, 2018a, 2018b). Yapılan çalışmalar aynı zamanda birçok kadının ilişkisi devam ederken istismara uğradığını kısa sürede fark edemediğine ve yaşadığı duygusal şiddeti anlamlandıramadığına işaret etmektedir.

Şiddete uğradığına yönelik düşük bir farkındalık olmasının ve kendi aile deneyimlerinde eşe yönelik şiddeti kabul edilebilir olarak anlamlandırmasının yanında, psikolojik travmayı anlamak ta bu mağdurların psikolojisinin anlaşılmasına yardımcı olacaktır (Herman, 1992). Psikolojik travma aşırı bir korku, çaresizlik, kontrol kaybı hissi, ve yok olacağı tehdidi yaşamasıdır (Herman, 1992). Bu tür bir travma yaşamak mağdurun dünyanın güvenli bir yer olduğu ile ilgili inançlarını, hayata ve kendine dair olan pozitif görüşlerini yok etmektedir (Herman, 1992). Mağdur burada yok edici ve yıpratıcı güç yüzünden çaresiz hissetmekte ve tamamen güçsüz hissettiğinde, kendini savunmayı bırakıp kendini tamamen teslim edebilmektedir (Herman, 1992). Böyle bir deneyimden sonra mağdurda kendine dair negatif bir benlik imajı oluşabilir, kendisinin kötü şeyler hak ettiği gibi yıkıcı düşüncelere sahip olabilir ve kendisi hak ettiği için ya da yanlış yaptığı için şiddet gördüğüne inanabilir (Boszormenyi-Nagy ve Krasner, 1986; Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973).

3. ŞİDDETE MARUZ KALAN MAĞDUR İFADELERİNİN GEÇERLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mağdur ifadelerinin doğruluk ve geçerlik analizi ceza davalarında çok önemli olup hem dilbilim uzmanlarının hem de adli bilim uzmanlarının ilgi alanına giren bir konudur. Kriter Bazlı İçerik Analizi (CBCA “Criteria-Based Content Analysis”) metodu ifadelerin geçerlik analizini yapabilmede dünyada en çok kullanılan tekniktir. Bu yöntem, başından geçen olayı anlatan kişilerin ifadelerine dayanarak, 19 kriterle olayın gerçekten yaşanmış mı yoksa hayal ürünü mü olduğunu belirlemeye çalışır. CBCA yöntemi adli süreçlerde sanık, tanık, mağdurlar için hem çocuk hem de yetişkinlerde yaygın kapsamda kullanılmaktadır (Amado, Arce, Farina ve Vilarino, 2016). Metodun temel mantığı, “gerçekten yaşanmış olayların ifadesi, uydurma olayların ifadesinden niteliksel ve kalite olarak farklıdır” (Yuille, 1992: 90) savına dayanır. CBCA metodunun 19 kriteri şöyledir (Vrij, 2005):

1. İfadenin tutarlılığı (mantıksal yapı): Gerçek ifadeler mantıksal bir yapı içerisinde ve tutarlıdır.

2. Yapılandırılmamış ürün olması (spontane ifade): Başından geçen cinsel istismar olayını anlatan kişi, “anlattıkça hatırladığı yeni şeylere göre tali detaylar ekleyebilir” (Haesevoets, 2000:188). Bu nedenle beyanlarda akışa göre olaya dair eklenen detay bilgilerin varlığı önemlidir.

3. Yeterli miktarda detay: İfadelerde kişiler, objeler, kokular, renkler, uyandırdığı duygular vb. hakkında yeterli miktarda detay bulunması beklenmektedir.

4. Kavramsal çatı: İfadelerde kronolojik bir sıra, olayın meydana geldiği gün, saat ve mekana ait tasvirler bulunması beklenmektedir.

5. Karşılıklı etkileşimlerin tasviri: Saldırgan kişi ile karşılıklı etkileşimlerini gösterir yeterli bilginin mevcut olması beklenir.

6. Karşılıklı diyalogların aktarımı: Mağdur ile saldırgan arasındaki konuşmaların doğrudan aktarımı saldırı da daha kuvvetli bir emaredir (Haesevoets, 2000: 190).

7. Beklenmedik yarım bırakmalar: Saldırı esnasında beklenmedik kopukluklar, komplikasyonlar olayın varlığına işarettir (Haesevoets, 2000: 114).

8. Alışılmadık detaylar: Bu kriterden kasıt; kişilere, nesnelere ve olaylara dair beklenmedik, şaşırtıcı, az rastlanan ve beş duyuya hitap eden detaylardır.

9. Periferik (çevresel) detaylar: Periferik detaylar, olayla ilgili fakat olayın merkezinde olmayan detaylardır. Mağdur, konu merkezinden uzaklaşarak periferik başka bir ayrıntıya yönelir, bir müddet sonra ise tekrar ana çatı altına döner.

10. Doğru aktarılmış fakat anlaşılmamış detaylar: Tasvir olarak doğru anlatılmış ancak seçilen kelime olarak yanlış, değişik kelimelerin varlığıdır.

11. Harici olaylara göndermeler: Mağdur, saldırı olayını anlatırken harici olaylara gönderme yapmaktadır.

12. Kendi psikolojik durumuna göndermeler: Bu kriterin varlığı, cinsel saldırı esnasında/öncesinde/sonrasında, mağdur neler hissettiğini anlattığında ortaya çıkar. Bu şekilde mağdur, “korktuğunu, tiksindiğini, sinirlendiğini, utandığını veya daraldığını anlatabilir” (Haesevoets, 2000: 192).

13. Saldırmanın psikolojik durumuna göndermeler: Mağdur, saldırmanın zihinsel durumunu gösteren hareketlerini veya duygusal tepkilerini anlatabilir. Mesela, saldırmanın yorgun, üzgün, gülyüzlü ya da sinirli görüldüğünden bahsedebilir (Haesevoets, 2000: 192).

14. Spontane düzeltmeler: Anlatımını sürdürürken kendi kendine yapılan düzeltmeler kastedilir. Bu şekilde mağdur, ifadesinin bir kısmını değiştirerek yeniden ifade edebilir veya bir kısmını ortadan kaldırabilir. Bunun aksine, yaşanmamış bir olayı uyduran (sözde) mağdur, “karşısındakini etkilemek isteyeceği için söylediklerinden emin değilmiş izlenimi vermekten kaçınır, ifadesini tartışma konusu yapmaz ve çok ender olarak düzeltmeler yapar. İfadesi çok az spontane düzeltmeler içerir” (Haesevoets, 2000: 192).

15. Hafızanın yanılabilirliğini kabul: Yaşadığı olayı anlatan mağdur ifadesini sürdürürken, “bazı detayları anımsayamadığını itiraf edebilir ki bu onun ifadesinin gerçekliğini kuvvetlendiren bir unsurdur” (Haesevoets, 2000: 193).

16. Kendi ifadesi hakkında şüpheye düşme: İfade uyduran kişi, “karşısındakinin gözünde güvenilir görünmeye çalışır ve ifadesinin üzerinde en ufak bir şüphe izi bırakmamaya dikkat eder. Bunun tam aksi olarak kendi ifadesinden şüphe duyma, ifadenin güvenilirliğini yükseltir” (Haesevoets, 2000: 193).

17. Kendini suçlama: Mağdur hikayeyi anlatırken kendini suçlayabilir.

18. Saldırmanı affetme: Mağdur kendisine bu zor tecrübeleri yaşatan saldırmanı, yaptıklarından dolayı affettiğini söyleyebilir.

19. Olaya dair spesifik karakteristikler (Yuille, 1992: 93): Bu son kriter, “toplumun geneli tarafından bilinmeyen fakat konunun uzmanı adli psikologlar tarafından bilinen cinsel saldırıya dair karakteristik detaylarıyla ilgilidir” (Yuille, 1992: 95).

Mağdur ifadeleri bu 19 kriter tarafından değerlendirilip kriter bazlı ifade analizine göre puanlanması sonucu yüksek puanların ifadelerin doğruluk ve geçerliliğini artırıcı olduğuna işaret edilmektedir (Vrij, 2005). Ancak ifadelerin detaylı olmadığı durumlarda puanların düşük çıkabileceği de ihtimal dahilindedir. Uzmanlara göre travmatik anı, sözel hikayeden ve içerikten eksik olup daha çok canlı hisler ve görüntüler barındırır (Herman, 1992). Bu

yüzden mağdurların eksik ifade edişi ifadelerinin güvenilirliği ile yakın ilişkili değerlendirilmemesi gerekmektedir.

SONUÇ

Evliliklerdeki şiddetin duygusal şiddetten fiziksel şiddete kadar değişebileceği unutulmamalıdır (İbrahim ve Abdalla, 2010). Her ne kadar evliliklerde eş şiddeti yaygınlığı konusunda literatürde çok sayıda yapılmış çalışma mevcutsa da, daha önce de bahsedilen sebeplerle birçok mağdur aslında bu konuyu saklı tutmakta adli mercilere bildirmemektedir. Ayrıca, bu olayı ihbar etmeyi aileye ihanet etme gibi algılamaları başta olmak üzere daha önce belirtilen birçok nedenle eşe yönelik şiddet saklı kalabilmektedir (Khan, 2006). Evliliklerindeki sorunların başkaları ile paylaşılması ve destek aranması da ayrıca bazı geleneksel kadınlara utanç da getirebilmektedir (Daneshpour, 1998, 2016). Bazı mağdurlar sahip oldukları kültürel sebeplerden ötürü kendisinin anlaşılmayacağını, hafife alınacağını, kendisine inanılmayacağını veya kendisinin yargılanacağını düşünebilmektedir. Bu nedenle adli sistemde çalışanların bu konuda bilinçlenmeleri ve ailelerin değerlerini anlamaları konusundaki çalışmalar birçok eşe yönelik şiddet mağduruna faydalı olabilir.

Ülkeler vatandaşları aile içi şiddete karşı korumak, şiddetle mücadele için kaynaklar sağlamak iç ortamlarda ve kanunları düzenlemek için girişimde bulunmalıdır (Hajjar, 2004). Birçok uzman aile içi şiddetin etkileri konusunda farkındalığı artırma konusunda ailelerde farkındalığı artıracak eğitimlerin önemini vurgulamıştır (Khan, 2006). Bu nedenle psikolojik şiddet ya da duygusal istismar olarak adlandırılan soyut şiddetin ne olduğunun anlatılarak toplumun farkındalık düzeyinin artırılması elzemdir. Eşler arası şiddete dair işaretlerin tanınması için mağdurlara destek ve yönlendirme gibi kaynaklar sağlanması mağdurlar için olduğu kadar adalet için de önemlidir (McPhail, Busch, Kulkarni ve Rice, 2007). Bu bulgular, fiziksel ve psikolojik saldırganlığa başvurmanın engellenmesine ve azaltılmasına ilişkin önleyici ve/veya iyileştirici programlara olan ihtiyacın artmasına yol açmıştır. Şiddete ilişkin tutumların bu davranışı kabullenmede önemli olduğu hususu göz önünde bulundurularak eşe yönelik şiddete karşı çıkan müdahale programları sunmak gerekmektedir (Fincham, Cui, Braithwaite ve Pasley, 2008). Şiddet mağduru kadınların gücü tekrar eline

almaları ve hayatlarını yoluna koymaları girişimi için yapılacak çalışmalar önem arz etmektedir (McPhail, Busch, Kulkarni ve Rice, 2007). Bu doğrultuda son yıllarda mağdur hakları konusunda ülkemizde yapılan çalışmalar, mağdurların psikolojilerini anlamada adalet sistemi çalışanlarına rehber niteliği taşımaktadır.

Uzmanlar ABD’de yüksek statülü kadınların partnerleri tarafından daha az şiddete maruz kaldığını ileri sürmüştür (Fulu ve Miedima, 2016). Bu hususta, kadınların olumlu imajlarına ve eğitimlerine katkıda bulunmak, eş şiddetini önleme ve bununla mücadele etmede esastır. Yüksek statüye ek olarak, boşanmaya karşı daha az baskı altında olmak ve evlilikte güç yönetimi hususunda dengeli rol paylaşımı yapmak şiddete karşı koruyucu faktörler olarak da değerlendirilebilir (Fulu ve Miedima, 2016). Ayrıca, Müslüman toplumun, kadınlara şiddete hoşgörülü bakmamalarını tavsiye etmek için kullanabileceğini önerilmektedir (Isgandarova, 2017). Müslüman toplumla işbirliği yapmak da Müslüman kadınların şiddet içeren durumlarda yardım ve destek aramaya teşvik edilmesi önemlidir. Dini liderler eş şiddetini önlemede yapacakları konuşmalarla ve verecekleri eğitimlerle aktif rol oynayabilir (Cunradi, Caetano ve Schafer, 2002). Sonuç olarak, eşe yönelik şiddeti önleme ve mücadelede disiplinlerarası çalışma gerektirir.

KAYNAKÇA

Abugideiri, S. (2010). The peaceful families project: Addressing domestic violence in Muslim communities. *Partner Abuse*, 1(3), 363-76.

Alan Dikmen, H., Özaydin, T., Dereli Yılmaz, S. (2018). Üniversitedeki kadın öğrencilerde yaşanan flört şiddeti ile anksiyete ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (9)2, 170-76.

Al-Krenawi, A., Graham, J. (2005). Marital therapy for Arab Muslim Palestinian couples in the context of reacculturation. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 13(3), 300-10. DOI: 10.1177/1066480704273640

Amado, B.G, Arce, R., Farina & Vilarano, M. (2016) Criteria-Based Content Analysis (CBCA) reality criteria in adults: A meta-analytic review. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 16 (2), 201-210. DOI: [10.1016/j.ijchp.2016.01.002](https://doi.org/10.1016/j.ijchp.2016.01.002)

Ammar, N., Couture-Carron, A., Alvi, S., San Antonio, J. (2014). Experiences of Muslim and non-Muslim battered immigrant women with the police in the United States: A Closer understanding of commonalities and differences. *Violence Against Women*, 19 (12), 1449–71.

Ayyub, R. (2000). Domestic violence in the South Asian Muslim immigrant population in the United States. *Journal of Social Distress and the Homeless*, 9 (3), 237-48.

Başkale, H., Sözer, A. (2015). Eşinden/partnerinden şiddet gören kadınların algısı ve mağduriyet nedenleri, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 6 (14), 468-73.

Boszormenyi-Nagy, I., & Krasner, B. R. (1986). *Between give and take: A clinical guide to contextual therapy*. New York: Brunner/Mazel.

Boszormenyi-Nagy, I., & Spark, G. M. (1973). *Invisible loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy*. Hagerstown, Md: Medical Dept., Harper & Row.

Bridge, E. N., & Duman, N. (2019). Partner violence in Muslim marriages: Tips for therapists in the US. *Spiritual Psychology and Counseling* 4, 57–66. <http://dx.doi.org/10.12738/spc.2019.4.1.0055>

Cunradi, CB., Caetano, R., Schafer, J. (2002). Religious affiliation, denominational homogamy, and intimate partner violence among US couples. *Journal for the Scientific Study of Religion*. 41(1), 139-51.

Daneshpour, M. (1998). Muslim families and family therapy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 24(3), 355-67.

Daneshpour, M. (2016). *Family therapy with Muslims*. New York: Routledge.

Duman, N. (2018). *Duygusal İstismarı Anlamak*. Gece Akademi: Ankara.

Duman, N. (2018). Yetişkin psikolojik istismarını tanımak. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(1), 33-43.

Faizi, N. (2001). Domestic violence in the Muslim community. *Texas Journal of Women and the Law*, 10(2), 209-30.

Fincham, F. D., Cui, M., Braithwaite, S., & Pasley, K. (2008). Attitudes toward intimate partner violence in dating relationships. *Psychological Assessment*, 20(3), 260-9. <http://dx.doi.org/10.1037/1040-3590.20.3.260>

Finkel, E.J.& Slotter, E. B. (2007) An attachment theory perspective on the perpetuation of intimate partner violence. *DePaul Law Review*, 56(3), 895- 907.

Fulu, E., Miedema, S. (2016). Globalization and changing family relations: Family violence and women's resistance in Asian Muslim societies. *Sex Roles*, 74, 480-94.

Haesevoets, Y.H. (2000). *L'enfant en questions: De la parole à l'épreuve du doute dans les allégations d'abus sexuels*. Bruxelles : Éditions De Boeck Université.

Hajjar, L. (2004). Religion, state power, and domestic violence in Muslim societies: A framework for comparative analysis. *Law & Social Inquiry*, 29(1), 1-38.

Herman, J. (1992). *Trauma and Recovery*. New York, NY: Basic Books

Ibrahim, N. & Abdalla, M. (2010). A critical examination of Qur'an 4:34 and its relevance to intimate partner violence in Muslim families. *Journal of Muslim Mental Health*, 5, 327–49.

Intimate partner violence: definitions. (2018, 23 October). Retrived from <https://www.cdc.gov/violenceprevention/intimatepartnerviolence/definitions.html>

Isgandarova, N. (2017). The role of Islam in preventing domestic violence towards Muslim women in Azerbaijan. *Spiritual Psychology and Counseling*, 2, 183–202. <http://dx.doi.org/10.12738/spc.2017.2.0019>

Isgandarova, N. (2018). *Muslim women, domestic violence, and psychotherapy theological and clinical issues*. New York: Routledge.

Khan, F. (2006). A Muslim response to domestic violence. *Journal of Religion & Abuse*, 8(1), 79-82.

Leisring, P. A. (2013). Phycial and emotional abuse in romantic relationships: motivation for perpetration among college women. *Journal of interpersonal violence*, 28(7), 1367-84.

McPhail, B. A., Busch, N. B., Kulkarni, S., & Rice, G. (2007). An integrative feminist model: The evolving feminist perspective on intimate partner violence. *Violence Against Women*, 13(8), 817-41.

Öngün, E. & Ünsal, G. (2018). Üniversite yaşamında yakın ilişkiler ve istismar. *Journal of Academic Research in Nursing (JAREN) Dergisi*, (4)1, 52-8.

Straus, M. A. (2004). Prevalence of violence against dating partners by male and female university students worldwide. *Sage journals*, 10(7), 705-8.

Toplu, E. & Hatipoğlu-Sümer, Z. (2011). Flört ilişkisinde şiddetin yaygınlığı ve türleri. *Paper presented at the meeting of the XI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, Selçuk, İzmir.

Türk, B. & Tekin, A. (2018). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile flört şiddeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. Turaz Akademi – Adli bilimler 2018 (1. bs.). İstanbul: Akademisyen Kitabevi.



Vrij, A. (2005). Criteria-Based Content Analysis: A Qualitative Review of the First 37 Studies. *Psychology, Public Policy, and Law*, 11(1), 3–41

Yuille, J. C (1992). L’entrevue de l’enfant dans un contexte d’investigation et l’évaluation systématique de sa déclaration. H. Van Gijsegem (sous la dir.). *L’enfant mis à nu. L’allégation d’abus sexuel: la recherche de la vérité.* (p. 67-102). Québec, Canada: Méridien.





World Journal of Human Sciences, 2020 - 2

Dünya İnsan Bilimleri Dergisi, 2020 – 2

ISSN: 2717-6665



ISSN: 2717-6665

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/insan>

Dünya İnsan Bilimleri Dergisi